

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN “AŞIK VEYSEL” ADLI RESMİNİN GÖSTERGEBİLİM ÇÖZÜMLEMESİ

Rasim SOYLU¹, Demet KÖROĞLU²

ÖZ

Göstergebilim sözlü, yazılı ve işaretlerle iletişim biçimini inceleyen bir bilim dalıdır. Gösteren ve gösterilen, biri düşünce ve kavramları sembolize eden işaretler, diğeri bu işaretlerin gösterdiği düz anlam ve yan anlamlardır. Göstergebilime, göstergeleri inceleyen bilim dalı olmasının yanı sıra anlam olgusunu araştıran ve yeniden yapılandıran bir bilimsel yöntem olarak da yaklaşılabilir. Bu araştırmada Türk resim sanatında önemli bir yere sahip olan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun “Aşık Veyssel” adlı resminde bulunan Türk halk kültürüne ait imge, işaret ve semboller göstergebilim yöntemiyle çözümlenmeye çalışılmıştır. Sanatçı bu eserinde kullandığı motifleri sembol olarak kullanmakta ve kendi örüntülerinin dışında başka biçim ve renklerle kompoze etmektedir. Cumhuriyet dönemi modernleşme sürecinde, Avrupa’da aldığı Batı Sanatı eğitimi ile modern sanat anlayışında resimler yapan Bedri Rahmi Eyüboğlu, Anadolu kültürüne ait imgelere yönelmiş ve resimlerinde yerel motifleri modern bir kompozisyon anlayışıyla kullanmıştır. Sanatçının şiirleri ve resimlerinde içsel dünyasını yansıtmayı; şiirleri, eserleri üzerine yazdıkları ve yapıtlarında kullandığı işaret, sembol ve imgeler zengin metaforlar taşımaktadır. Bu sembollerin göstergebilim disiplininde incelendiğinde hangi anlamlara geldiği bu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır. Bu çalışmada Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun “Aşık Veyssel” adlı resminde bulunan göstergeler incelenecek ve göstergebilim çözümlene yöntemi ile çözümlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sembol, Gösterge, Göstergebilim.

Soylu, Rasim. Köroğlu, Demet. "Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun “Aşık Veyssel” Adlı Resminin Göstergebilim Çözümülemesi". *idil* 6.35 (2017): 1987-2001.

Soylu, Rasim. Köroğlu, D. (2017). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun “Aşık Veyssel” Adlı Resminin Göstergebilim Çözümülemesi. *idil*, 6 (35), s.1987-2001.

¹ Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Bölümü

² Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel sanatlar Enstitüsü Temel Sanat ve Tasarım Yüksek Lisans

SEMIOTIC ANALYSIS OF BEDRI RAHMI EYUBOGLU'S ASIK VEYSEL

ABSTRACT

Semiotics is a scientific discipline that examines verbal, written and communication forms. The signs that are indicative and shown, the ones that symbolize the thoughts and concepts, the other are the plain and side meanings that these signs show. It can be approached as a scientific orientation that researches and restructures the phenomenon of meaning, as well as being a scientific discipline that does not show signs. In this research, images, signs and symbols belonging to the Turkish popular culture, which is found in the painting "Aşık Veysel" of Bedri Rahmi Ey boğlu, who has an important place in Turkish painting art, have been tried to be analyzed by the method of semiology. The artist uses the meanings of the motifs used in this work as symbols, and the motifs are now composed in forms and colors other than their own patterns. Bedri Rahmi Ey boğlu, who painted in Western art education and modern art understanding in Europe during the Republican period modernization, directed the images belonging to Anatolian cultures and used local motifs in his paintings with a modern composition understanding. Reflecting the artist's inner world in his poems and paintings; Poems, poems, poems and poems that they use in their works carry rich metaphors. The meaning of these symbols when examined in the discipline of semiotics is the main problem of this study. In this study, the indications of Bedri Rahmi Eyüboğlu's "Aşık Veysel" will be examined and attempted to be analyzed with the methodology of analysis.

Keywords: Bedri Rahmi Eyüboğlu, Symbol, Sign, Semiotics.

Giriş

Saussure'e göre göstergebilim, gösteren ve gösterilenden oluşur. Peirce ise buna ayrıca yorumlayan faktörünü de ekler. Gösteren, düşünce kavramları sembolize eden işaretler, gösterilen ise bu işaretlerin gösterdiği düz anlam ve yan anlamlardan oluşur. Barthes ve Chomsky buna ayrıca derin anlam çözümlemesini de ilave etmişlerdir.

Gösteren ve gösterge birbirini tamamlar niteliktedir çünkü gösteren göstergenin iki yönünden biridir; Alıcıda çağrıştırdığı tüm anlamları içinde barındıran semboller bütünü olarak tanımlanabilir. *“Gösteren, yorumlayanın zihninde oluşan düz ve yan anlamları kapsayan bir sembol evrenidir”* (Barthes,2014,53)

Gösterge, en genel tanımı ile, kendi dışında bir şeyi işaret eden ve dolayısıyla bu işaret ettiği şeyin yerine geçebilecek özellikte olan her tür olgu, nesne ve biçim olarak ele alınabilir (Coquet,2003,133).

Göstergebilim'e göstergeleri inceleyen bilim dalı olmasının yanı sıra anlam olgusunu araştıran ve yeniden yapılandıran bir bilimsel yönelim olarak da yaklaşılabilir. J.Mukorovsky sanat eserinin göstergelerden oluştuğu anlayışını dile getirmiştir (Sladek,2014,172).

Eserdeki biçim ve içerik yanı sıra, üslup, eğilim ve diğer sanatsal özellikler de göstergebilim açısından ortak kodlar taşıyabilirler. Ayrıca yapısalcılar, sanat eserini birçok anlamı içinde bulandıran bir yapılar sistemi olarak tanımlarlar (Yücel,2005,16).

Göstergebilim, insanların birbirleriyle anlaşmak için kullandıkları ana dilleri veya yabancı diller, davranış dili ve hareketler, jest ve mimikler, sağır ve dilsiz iletişim işaretleri, trafik ve bilgilendirme işaretleri, müzik tarzları ve makamları, resim ve heykel sanatındaki ikonografi ve semboller, sinema ve film içerisindeki simgeler, reklam afişleri, moda, edebiyat, şiir ve romandaki semboller ve işaretler gibi, hemen hemen her alanda göstergeleri inceleyen bir bilim olarak tanımlanabilir (Rifat,2013a:113).

Göstergebilim gelişmekte olan bir bilim alanıdır. Dilbilim ve mantık üzerine yazılmış çok şey olup pek çok alanla ilişkilendirilebileceği gibi görsel sanatlar, plastik sanatlar, sahne sanatları, edebiyat gibi birçok disiplinin analiz biçimi olarak kullanılabilir.

Bu çalışmada Bedri Rahmi Eyüboğlu “Aşık Veysel” adlı resminde kullandığı Anadolu halk kültürüne ait semboller, göstergebilim çözümleme yöntemleri ile incelenecektir.

Bir sanat eserinin incelenmesinde eserin tanımlanması, çözümlenmesi, yorumlanması ve yargılanması eleştiri kuramlarının temellerini oluşturur

(Boydaş,2007,41). Göstergibilim eser çözümlemesinde ise eser tanımlanıp göstergeler tespit edildikten sonra, göstergelerin içerdikleri düz anlam, yan anlam ve derin anlamların yorumlanması esastır.

Eser kendi içinde anlamları bir dönüşüme uğrayan ve göstergelerden oluşan bir sistem bütünüdür. Asıl olan işaretlerin algılanması ve tanımlanmasıdır. Her çizgi, renk ve biçim bizleri düşünmeye davet eden yolda öncelikle bir işaret ve gösterge niteliğindedir.

Eserdeki anlamı oluşturan öğeler sanatçının söylemek, göstermek ve var etmek istediği şeylerdir. Hoşlanmanın ötesinde aranan şey, görülenlerin içerdikleri ve çağrıştırdıkları anlamlardır. Büyük ölçüde eseri tanımlayanın sanatçı olduğu gibi, anlamlandıran da izleyicidir.

Simge-Sembol, kişiler arası uzlaşmanın belirlenmesine dayanır. Zihinsel görüntü ve kavramların ifadesi gerek ses gerek biçim olsun simgeseldir. Sembol soyut ve somut birtakım kavramları işaret eden kodlardır. Sembolün işaret ettiği şey ile arasında bir bağ vardır. Semboller somut olarak saptanabilir, işaret ettiği kavramlar ise soyuttur. Simge daha çok somut göstergelerden meydana gelmektedir (Köktürk, 2014,55).

Dilimizdeki ifadesiyle sembol birçok anlamı içeren işaretler bütünü, simgeyse tek şeyi karşılayan işaretler için kullanılır. Sembollerin yorumlayıcı yoksa gösterge anlamını yitirir, düşünülenin ötesinde yan anlamlar içerir. Sembol, yorumlayıcı yoksa gösterge özelliğini yitiren bir göstergedir. Ya da yorumlanacağı şekilde anlamlandırılan gösterge özelliğini taşır (Rifat, 2013a,119).

Türk Resim Sanatında Halk Kültürü ve Semboller

İslam öncesi ve İslam sonrası geniş bir tarihe ve geçmişe sahip olan Türk halk kültürü, Anadolu'da binlerce yıl içerisinde gelişmiş gelenek ve inançların beslediği manevi bir zenginliktir. Gerek sözlü ve yazılı edebiyat, gerekse el sanatları sırf etnografya malzemesi olmaktan öte, bilhassa cumhuriyet dönemi resim sanatını besleyen önemli kaynaklardan olmuşlardır (Aksel,1960,2).

Yerel kültürün de evrensel kültürün de sanata verdiği en temel malzeme güzelliştir. Aslında Anadolu halk kültürünün mayası güzellik ve erdemdir. Bütün masallar ve destanlar güzelliğin ve kahramanlığın övgüsünü yaparlar. Ortaya çıkan semboller güzelliği, yiğitliği, dürüstlüğü, saflığı ve temiz kalpli olmayı temsil ederler. Hatta batı kültüründe barış sembolü olan güvercin Anadolu kültüründe saflığın, sadakatin ve mübarek olmanın sembolüdür. Örneğin Nuh'un gemisinden karayı bulmak için gönderilen karga geri dönmemiş ancak güvercin ağzında zeytin dalı ile geri dönmüştür (Gardin,2014,255).

Türk Sanatı Orta Asya'da bulunan en eski Pazırık Halısı'ndan itibaren hayvan ve bitkilerden semboller çıkarmış ve soyutlayarak binlerce motif geliştirmiştir. Toporov gibi tarih öncesi sanatını inceleyen uzmanlar, ilk insanlardan itibaren doğanın soyutlanarak sembollere dönüştürüldüğünü iddia ederler. Zaman içerisinde gelişen ortak kodlar bir gösterge olarak sembolleri oluştururlar (Hoppal,2012,72)

Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Sanatı

Bedri Rahmi Eyüboğlu, 1913 yılında Giresun'un Karadeniz kıyısındaki ilçesi, Görele'de doğar. Babası Görele kaymakamıdır. Orta Anadolu'da çeşitli ilçelerde kaymakamlık yapar ve İstiklal Savaşı'nda Kütahya ve Artvin mutasarrıfı olur ve daha sonra da Trabzon milletvekilliği yapar.

Akademiye girmeden önce aylık dergilerden birinde şiiri, günlük gazetelerden birinde de hikayesi yayınlanır. Akademide önce Nazmi Ziya atölyesinde, ikinci yılda Çallı atölyesinde çalışır. Büyük bir tesadüf babasıyla Çallı'yı karşılaştırır. Çallı babasına ne yap yap, oğlunu Avrupa'ya gönder der (Eyüboğlu,2005:21).

Abisi Sebahattin Eyüboğlu'nun bursunu paylaşmasıyla birlikte Bedri Rahmi'nin Fransa yolculuğu başlar. O sıralarda Andre Lhote atölyesinde çalışmaya başlar ve o zamanlar eserlerinde Henri Matisse ve Raol Dufy etkileri görülür.

Bedri Rahmi, yurda döndükten sonra 1937 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölüm Başkanlığı yapan Léopold Lévy tarafından asistan olarak seçilir ve ömrünün sonuna dek akademide hocalığa devam eder.

Kurulumundan bir yıl sonra 1934'te katıldığı D grubu ressamlarından farklı olarak, işlenen konulara kendi yorumlarını katmıştır. Sanatçının resimleri, konusunu Anadolu gezileri sırasında onda izler bırakan kültürel nitelikleri olan Türk halı, kilim, yazı sanatı, çini gibi Anadolu kültürüne ait her şeyin taşıdığı renk ve biçimlerinden alır. Yurt dışında aldığı Batı sanat eğitimi ile birlikte, Anadolu estetiği ile Batı estetiğini bir araya getirmiştir.

1938 yılında yurt gezilerinin başlamasıyla birlikte Anadolu'yu yeniden keşfeden sanatçı Anadolu'nun kilimi, motifleri, taşı, böceği, ateşi, çiçeğine dek her şeyinden etkilenir. Batıdan aldığı argümanlarla harmanlayarak kendine özgü bir Anadolu mitolojisi, Anadolu ikonografisi kurgulamaya başlar ve bunu modern resmin imkanlarıyla resme dönüştürme çabasına girer (Şerifoğlu,2011:13).

Resim 1. Bedri Rahmi Eyüboğlu

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun resimlerinde kullandığı öğeler, kendi geleneksel ve hikayeci anlatımının dışında biçimsel ve g r nt seldir. KarŐılaŐılan motifler geleneksel olarak görmeye alıŐılan motifler olsa da onlar artık sanatçının resimlerinde kullandığı yeni birer imgedirler. Aslında resmi yorumlayan izleyicinin zihninde anlamlandırıldığı yeni Őekliyle vardılar. Sanatçının resimleri incelendiğinde görülecektir ki kompozisyon olarak batı resmine yönelmiŐken, dekoratif resimsel öğeleri, halk kültüründen almıŐ ve geleneksel formları kompoze ederek aktarmıŐtır.

1950 yılında tekrar yurt dıŐına çıkan sanatçı Paris'te İnsan Müzesi'nden (Mus e de l'Homme) ok etkilenmiŐtir. BaŐort s , kilim gibi hem güzel hem de yararlı olandan yola çıkıp, sanat eserlerinin bir iş görmesi gerektiği fikrini geliŐtirmeye baŐlamıŐtır. Güzelin yararlı olması fikrinden hareketle yazmacılık sanatına yeni yorumlar kazandırmıŐtır. 1953 yılında yazmaları ve  zg n baskıları Philadelphia Print Club da sergilenmiŐ ve Times dergisi Bedri Rahmi için iki renkli sayfa ayırmıŐtır (Karayağız,2016:15).

Sanat hayatı boyunca çok gezmıŐ ve farklı coğrafyalarda bulunmuŐ olan sanatçı, 1961 de Kaliforniya  niversitesinde misafir profesörlük yapmıŐ, orada olduğu

dönemde farklı renkler ve farklı malzemelerle denemeler yapmıştır. 1962 yılında New York Modern Sanat Müzesi “Zincir” adlı resmini satın almıştır (Age,16).

Anadolu'nun tüm değerlerini kucaklamış daha çok zihinlerde kalmaları için çabalamıştır. Aşık Veysel'e verdiği değerın bir göstergesi olarak da onu tanıtan bir film yapmıştır.

Aşık Veysel için yazdığı bir şiir ve renkler üzerine konuşmaları;

Âşık Veysel'e Selâm

İki gözünde iki zindan
On parmağında on çeşme nur
Yüreği yanmış tutuşmuş
Sivas'tan bir âşık gelir.
Kara diken tırmalama yüzünü
Deli poyraz köstekleme hızını
Dağlar taşlar incitmeyin dizini
Yedisinde kaybetmiş iki gözünü
Sivas'tan Âşık Veysel gelir.
Sekizinde düzenlemiş sazım
Dokuzunda düşmüş garip yollara
Sazına banmış sözünü
Acısını, sızısını ekmeğine katık etmiş
Pençe vurup sarı teli inletmiş
Dağlar çiçek .açmış Veysel dert açmış
Elinde sazı var dut dalından.
Bir kara gün dostu tutmuş elinden
Dağlar taşlar hoşnut kalmış dilinden
Yol verin ağalar yol verin beyler
Bu gelene Veysel derler.
Saz petek misali, söz de bir arı
Beraber uğraşıp yapmışlar balı
Veysel bu sırta mazhar olmuş
İki sanat bir gönülde birleşmiş
Samanlık seyran olmuş.
Ama sadece sanat sevgisi mi dersin
Veysel'i Veysel eden?
Usta olmak yeter mi dersin sazın sapına kadar?
İşin içinde zokayı yemek var!
Yedisinde kaybetmese iki gözü
Ne tadı kalırdı şu beytin ne tuzu:
Kuş olsaydın kurtulmazdın elimden

Eğer görse idim göz ile seni...

"Serde ressamlık olduğu için Veysel'le konuşurken dönüp dolaşıp bahsi renklere döktük: "Ekmeğin rengini hatırlıyor musun  şık" dedim, hayır dedi.

"Tuzun rengini?" Hayır, dedi

"İneklerin, mandaların,  k z n?" Hayır, dedi.

"Dağların taşların, böceklerin, kuşların rengini?" Hayal meyal, dedi.

"Toprağın rengini?" Hayır, dedi.

"Kanın rengini" deyince biraz düşündü: "Hatırlıyorum" dedi... "Altı yaşımda vardım, babamın kafa kağında kırmızı mürekkeple yazılmış bir satır yazı vardı, kan o renkte idi." (Eyüboğlu,1975,)

Bedri Rahmi sürekli bir hareket halinde yazar ve çizer. Kimi zaman kültürün izlerini taşıyan şiiirler dizeler kimi zaman kültürün izlerini taşıyan bezemeler yapar.

Şairliği de ressamlığı gibi ön plandadır. Anadolu'da çok kimseler tarafından Karadut şiiiri ile ressamlığından önce şairliği ile tanınmıştır.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Aşık Veysel Resminin Göstergibilim C z mlemesi

Resimdeki Göstergeler

Resimde yer alan renkler ve biçimler birer gösterge olarak ele alınabilir. Ayrıca izgisel, stilize edilmiş figür ve motifler, bağlama çalan bir insan figürü, resim kompozisyon erevesi, bitki ve hayvan stilizasyonları, göz, saz, kuş, güvercin el, ayak, siyah konturlar da birer gösterge olarak kabul edilip incelenebilir.

Resim:2. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Aşık Veysel, 37x27cm. 1954, Kağıt Üzerine Guvaj Boya, Ankara Cer Müzesi. Fotoğraf: Rasim Soylu

Resimdeki Plastik İlişkiler

Resmin merkezinde bağlama çalan figür; kuş, lale ve çeşitli bitki stilizasyonları ile çevrelenmiştir. Tüm konu anlatımının çerçeve içinde verilmesiyle birlikte kapalı bir kompozisyon olduğu söylenebilir.

Renk seçimlerindeki tümler ilişkişi ve siyah kontur çizgileri kontrast etkileri destekler. Siyah ve beyaz ve açık ve koyu değer kontrastları yanı sıra mavi renkler de turuncu ile kontrast oluştururlar. Merkezde bulunan figürü destekleyen kırmızı renk, göz motifine dikkat çekmektedir. Resimde yoğun bir konstrüksiyon ve geometrik yapı söz konusudur. Figürlerin stilizasyonunda ve soyutlanmasında da geometrik biçimler kübizm etkisini ortaya koyar. Açık ve koyu değerlerin keskin ayrımı ve siyah lekenin bir kontur gibi kullanılması resimde kaligrafik etkiler meydana getirir.

Bir resmi çözümlenme aşamasında resimde bütüne hizmet eden öğelerin anlamı ve resmin taşıdığı plastik değerler ele alınmalı, incelenen eserin taşıdığı estetik değerler üzerinde durulmalıdır. Resmin plastik değerler analiz çözümlenmesine giderken; kompozisyonu, kurgusu, hareket şeması, grafik düzen, ışık-gölge, renk, mek n, üslup özellikleri gibi başlıklar incelenir. Tüm bunları kullanan sanatçı, kendi üslubunu ifade ederken, bir araya getirdiği elemanlarla izleyiciye zengin anlamlar sunar.

Bedri Rahmi Eyüboğlu sanat hayatı boyunca daima yeniyi aramış ve kendini tekrar etmemiş bir sanatçı olarak bilinir. Sanatçının eserlerinin konusunu, genellikle Anadolu hik yeleri ve Anadolu sevgisi ele almıştır. Sanatçı kültürümüzde edindiğimiz pek çok değer, hik yeyi ve olayları aralıksız olarak tuvaline taşımiştır. Eserleriyle karşılaşıldığında tanıdık şeylerin sizi karşılaması hissi önemli bir unsurdur.

Eserlerinde kullandığı öğelerin zenginliği, barındırdıkları anlam bütünlüğünün düz ve yan anlamlardan meydana gelmesi nedeniyledir. Göstergebilimde sembol, birçok anlamı içeren işaretler bütünü olarak ele alınır. Bedri Rahmi Eyüboğlu genellikle eserlerinde Anadolu'yu ve Anadolu kültürünü işliyor olsa da pek çok eserinde çözümlenmeyi bekleyen anlamlar olduğu söylenbilir.

Bedri Eyüboğlu'nun resimleri, göstergebilim bağlamında incelenmek için oldukça zengin argümanlar taşımaktadır. Sanatçının resimleri çözümlenirken eserlerinde bulunan, sembol, imge, işaret, belirti ve metaforlar üzerine gidilecek ve tüm bunların içinde barındırdığı düz ve yan anlamlar üzerine durulacaktır.

Gösterge	Düz anlam	Yan anlam	Derin anlam
Bağlama çalan figür	Enstrüman çalan kişi, müzisyen	Ozan, Aşık Veysel Aşıklık geleneği	Anadolu halk kültürü, Türk mitolojisi
Bağdaş kurmak	Oturmak	Huzur, keyif	Anadolu kültürü
Gözlerin kapalı olması	Kör olmak	Engellilere özel ilgi	İnanç, merhamet ve şefkat
Hayvan ve bitki figürleri	Canlı, doğaya ait olan, stilizasyon,	Doğa tutkusu,	Natüralizm
Mavi kuş	Hayvan	Haberci	Özgürlük
Beyaz güvercin	Hayvan	Barış, huzur, masumiyet	Din, mitoloji, ideoloji
Lale motifi	Bitki, çiçek	Doğal yaşam izlenimleri	Yaratıcı, sevgi ve sevgili
Kırmızı	Renk	Kan	Duygusal coşku

G�z	Görmek	Görmenin nimet olması	İnanç ve Őuk�r. G�nt�l gözü
Bağlama Saz	Müzik Enstrüman aleti,	Halk müziği	Anadolu halk kültürü, Türk mitolojisi
El	Organ	Yetenek, Ustalık	Anadolu halk kültürü ve aşıklık geleneğinde duayen olma.
Açık alın	Anatomik yapı	Alnı açık deyimi, saflık ve masumiyet	Anadolu kültürü ve mitolojisi

Tablo 1: Göstergibilim Anlam C z mleme Őeması (Soylu,2016:67).

Resimleri ve yazılarıyla ön planda olan Bedri Rahmi, yaygınlaşmasını istediği halk kültürünü ve Anadolu topraklarında yetişen değerleri ön plana çıkarırken, resminde Aşık Veysel'i bilinçli olarak göz ögesiyle beraber, bağlamasıyla resmin merkezine oturtmuştur. Bu resimde belki de en önemli göstergelerden birisi figürün altında yer alan ve kırmızı renk ile figüre bağlanan gözdür. Sanatçı resmini yaptığı Aşık Veysel ile konuşmasında, sözü renklere getirdiğinde Veysel'in hatırladığı tek rengin, kanın kırmızı rengi olduğunu bilmektedir. Resimde algılanan kırmızı renk ile desteklenen göz ögesi buna gönderme yapmaktadır (Köroğlu,2017,48).

Resim kompozisyonunu çevreleyen bitki motifleri, kuş ve güvercin stilizasyonları, göz ve bağlama çalan figür, yorumlayan için birer sembol, imge olarak düşünülebilir.

Göstergibilim c z mlemesinden bahsedilirken tüm basamaklar kadar önemli olan imge, yorumların genişlemesine olanak tanır. Bir sanat eserinde alıcıyla iletişime geçen tüm elemanların birer imge olduğunu söylenbilir. Bir eserle karşı karşıya kalındığında eserin içerisindeki tüm göstergelerin anlatmak istedikleriyle birlikte, yorumlayanın zihnine yansıyan imajları da vardır. İmge kavramı incelendiğinde, insan zihninde canlanan Őeylerin, daha önce edinilmiş bilgi, deneyim ve ortak kodların neticesi olduğu düşünülebilir.

Resimsel imge ve işaretler belirli bir gösterenle öncesel bir benzerlik amacı gütmüyorsa ve gösterilen, deneyime ve doğayı gözlemlemeye dayanıyorsa bu bir genelleme olarak ta değerlendirilebilir (Bayav, 2006, 50).

İmge resimde iki şekilde var olmaktadır. Gönderme yaptığı nesneye benzeyen imge ve temsil ettiği nesne ile arasında bir benzerlik olmadan ilişki içinde bulunan imge. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Aşık Veysel resminde her iki türden imge kavramı da gözlemlenebilir. Bağlama çalan figür ve göz Aşık Veysel ile benzerlik ilişkisi içinde olabilir. Lale ve kuş motiflerinin temsil ettikleri şeyin, konu ile benzerlik ilişkisi kurmadığı söylenebilir.

Çeşitli kültürlerde farklı anlamlara gelen bitki ve hayvan motifleri de zengin yorumlara açıktır. Sanatçının figürü destekleyen lale motifi, düz anlam olarak bizlere bitki ve çiçeği çağrıştırırken, yan anlamında doğaya öykünmeyi anımsatır. Göstergibilimin eleştiri yönteminin ikincil dereceli gösterge ve derin anlamı olarak ele aldığımızda ise; lalenin Anadolu kültüründe yaratıcı ve bir sevgili temsili olduğuna dair işaretler taşıdığı söylenebilir. Aynı zamanda kuş ve güvercin stilizasyonları da doğadan soyutlamanın yanı sıra derin anlamıyla birlikte sevgi ve barışın habercisi olarak yorumlanabilir.

Sanatçının eserlerini oluşturan konu zenginliği anlam farklılıklarını ve derinliklerini beraberinde getirmektedir. Resimde görüntüsel göstergeler arasında Aşık Veysel'in portresi önemlidir. Görüntüsel gösterge, göstergenin temsil ettiği özelliklerle benzerlik barındırmaktadır. Başlı başına Aşık Veysel resmi de bir görüntüsel göstergedir. Aşık Veysel'i temsil eden figürü ikonik gösterge olarak da ele alabiliriz. İkonik ve plastik göstergeler olarak ayrılan görüntüsel göstergelerde, gerçek dünyada var olan bir şeyin resimde yeniden oluşturulması durumu ikonik göstergeyi işaret etmektedir. Resme baktığımızda Aşık Veysel hayalimizde canlandığı gibi, resimde bağlama çalan figür ile özdeşleşmesi ile birlikte imge dünyamızdaki ozan ile birbirine denk gelmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, Cumhuriyet dönemimdeki Türk resim sanatının gelişiminde önemli bir yere sahip olan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun "Aşık Veysel" adlı tablosu göstergebilim sanat eseri analizi yöntemi ile incelenmeye çalışılmıştır.

Uzun yıllar Avrupa'da hem eğitim gören hem de geziler yapan Bedri Rahmi Eyüboğlu, bir yandan modern batı resim sanatını yakından tanımış ve öğrenmiş, diğer yandan da Anadolu halk kültürüne ait desen ve motifleri resimlerinde yeniden yorumlamıştır.

Anadolu halk kültürüne ait motif ve biçimler taşıyan AŞık Veysel" resmindeki renk ve biçimler birer gösterge olarak ele alınmıŐ ve Anadolu kültürünün ortak kodlarına göre yorumlanarak anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Resimdeki imge ve semboller düz anlam, yan anlam ve derin anlam Őeması ile c z mlenmeye çalışılmıştır.

Bedri Rahmi'nin resimlerinde renk ve biçimlerin plastik etkiler dışında gösterge değeri taşıyan anlamlar da taŐıdđđ görülmektedir. Bilhassa doğadan soyutladđđ figürleri ve Anadolu halk kültürüne ait imge ve sembolleri bilinçli olarak gösterge anlamında kullanmaktadır.

"AŞık Veysel" adlı tablosunda da yer alan figürler ve stilize motifler düz anlamları yanında yan anlam ve derin anlamlar taşımaktadır. Binlerce yıllık bir birikimin sonucu olan Anadolu kültürüne ait imgeler bu resimde de kendini göstermektedir. Resmin zengin kompozisyonunu oluşturan bitki motifleri, kuş ve güvercin stilizasyonları insanın doğa ile huzura kavuŐmasına gönderme yaparken, bağlama çalan figür ve göz figürü ise AŞık Veysel'in k r olmakla birlikte gönül gözünün aık olduğuna işaret eder.

Bedri Rahmi'nin daha iyi tanınması ve anlaŐılması için resimlerindeki semboller, imge ve metaforlar incelenmeli ve içerdikleri zengin anlamlar c z mlenmelidir. Gelecek kuŐaklara miras kalan manevi zenginlikler olan Anadolu Halk Kültürünü eserlerinde yansıtan Bedri Rahmi'nin eserleri de çoktan bu hazineye d hil olmuŐtur.

KAYNAKLAR

- AKSEL, Malik, Anadolu Halk Resimleri, İstanbul: Baha Matbaası,1960.
- BARTHES, Roland. Göstergebilimsel Serüven (7. b.). (ev. M. Rifat) İstanbul: YKY. 2014.
- BAYAV, Deniz, Resimde Göstergebilim, ocuk Resimlerinin Göstergebilimsel C z mlenmesi (İlköğretim 8.sınıf), Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.
- BOYDAŞ, Nihat, Sanat EleŐtirisine Giriş, Ankara: Gündüz Yayınevi, 2007.
- COQUET, Jean Claude. S.Őzt rk Kasar. Söylem, Göstergebilim Ve eviri, (İstanbul: Yıldız Teknik  . Yay. 2003.
- EYÜBOĞLU, Bedri Rahmi. Tezek. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1975.
- EYÜBOĞLU, Bedri Rahmi. Resme BaŐlarken, İstanbul: T. İŞ Bankası Kültür Yayınları. 2005.

GARDİN, Nanon, R. Olorenshaw, Larousse Semboler Sözlüğü, Çev. Beyza Akşit, İstanbul: Bilge Kültür Sanat,2014.

HOPPAL, Mihail, Şamanlar ve Semboller, Çev. Fatih Bal, İstanbul: YKY,2012.

KARAYAĞIZ, Yalçın. "Bedri Rahmi Eyüboğlu 100 Yaşında" Sempozyum Kitabı. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları, 2016.

KÖKTÜRK, Milay. Kültür ve Sembol. İstanbul: Aktif Düşünce Yayınları, 2014.

KÖROĞLU, Demet. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Resimlerinin Ve Şiirlerinin Göstergebilim İlişkisi Bağlamında İncelenmesi Ve Temel Eğitim İle İlişkilendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2017.

RİFAT, Mehmet. XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları, İstanbul: YKY.2013

SLADEK, Ondrej, Prag Ekolünün Yapısalcı Poetikası ve Geçirdiği Dönüşüm, Çev. Bahar Dervişcemaloğlu, İstanbul: Dergâh Yay. 2014.

SOYLU, Rasim. Çağdaş Türk Resim Sanatında Mistik Semboller Ve Göstergebilim Analizleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

ŞERİFOĞLU, Ömer Faruk. Resim, Heykel Müzesi Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2011.

YÜCEL, Tahsin, Yapısalcılık, İstanbul: Can Yayınları, 2005.